



PARLAMENT DE CATALUNYA

ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DEL PARLAMENT DE CATALUNYA

1. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Títol: Vint-i-vuit bustos a les parets exteriors de l'edifici del Parlament de Catalunya

Autor: Diversos autors

Data de realització: 1911

Material: Pedra

Ubicació: Exterior de la façana de l'edifici del Parlament de Catalunya

Descripció de l'obra:

Els vint-i-vuit bustos (Jaume Fabre, Ajuntament de Barcelona, 2012)

Per decorar les façanes de les dues noves naus laterals del Museu d'Art, s'hi van deixar tot de fornícules circulars en les quals es van posar vint-i-vuit bustos d'artistes catalans i de persones relacionades amb la història de l'art català.

Aquests bustos es van encarregar als artistes tan bon punt van començar les obres de construcció de les dues naus laterals en què es troben. El 1909, com a molt tard,

s'havien formalitzat tots els encàrrecs i els escultors havien lliurat ja les peces el 1911. La selecció i realització, per tant, són anteriors a la Mancomunitat i al nomenament de Folch i Torres com a director dels museus, i va ser la Junta de Museus qui va tenir cura de la tria de personatges i d'escultors. L'Ajuntament es va fer càrrec de la despesa i va pagar a cada artista 6.500 pessetes.

El paper de la Junta de Museus en la tria dels personatges amb un bust dedicat es fa patent en alguns casos. El més clar és el del dedicat al mestre Alfonso, obscur pintor del gòtic final que no se sap ni tan sols si realment va existir i al qual, en el moment de fer les obres del palau de la Ciutadella, s'atribuïa l'autoria d'una taula renaixentista a la qual es donava el nom de *La degollació de Sant Medir*. Més tard s'ha descobert que aquesta taula havia format part del retaule major del monestir de Sant Cugat, obra d'Ainé Bru, i que en realitat representa la degollació de Sant Cugat. Però feia pocs anys (el 1907) que la Junta de Museus barcelonina havia adquirit aquest retaule al monestir de Sant Cugat, quan aquest es va veure obligat a vendre patrimoni salvat de l'incendi, i el misteriós mestre Alfonso era un personatge d'actualitat, perquè la taula comprada es considera una obra mestra. Fins i tot li van dedicar al mestre Alfonso un carrer a Barcelona.

L'adaptació de l'arsenal com a museu d'art es produïa en el context de la transformació de l'ajuntament vuitcentista dominat pels partits dinàstics espanyolistes cap a un nou ajuntament de funcionament més democràtic i amb dues noves majories, de la Lliga i dels republicans, que, cadascun a la seva manera, volien donar a la política municipal una dignitat que no havia tingut, entroncada amb unes arrels de personalitat catalana i de progrés. El museu d'art era una més de les moltes iniciatives culturals que aleshores es van portar a terme.

Es tracta de vint-i-vuit figures distribuïdes de la manera següent: tres a cadascuna de les dues façanes frontals, tres a cadascuna de les dues façanes posteriors, i dues a cadascun dels dos extrems dels quatre laterals (dos interiors i dos exteriors) en la part més pròxima a les façanes.

Les figures de la façana principal i les dels laterals són fàcilment visibles des de l'exterior, però les de la part posterior queden més amagades, per diverses raons. La primera, que aquesta part posterior només es pot veure des de dintre del recinte del zoo, en la qual queda tancada. La segona, que està coberta per alts i frondosos arbres que, especialment a l'estiu, quan tenen totes les fulles, la tapen completament. La tercera afecta especialment els quatre bustos que estan encarats al que foren patis interiors, que són els de Pau Rigalt i Lluís Borrassà, encarats a muntanya, i els de Ramon Amadeu i Damià Campeny, encarats a mar. Aquests patis interiors, que es conserven tal com van ser concebuts en la part frontal de l'edifici, van ser coberts en algun moment en la part posterior amb la construcció d'una planta baixa al terrat de la qual s'hi han posat els aparells d'aire condicionat de l'edifici. Entre el mur d'aquesta planta, les tanques de seguretat i els aparells, els quatre bustos són pràcticament impossibles de veure, ja que a més queden molt separats del lloc accessible als vianants pels arbres i pels fossats on hi ha els antílops africans anomenats impales. Això ha fet que en la majoria d'estudis i publicacions sobre aquests bustos es parli sempre de només vint-i-quatre, ja que als qui els van escriure els van passar per alt els quatre que queden amagats per les dues

terrasses interiors que uneixen, en la part posterior, l'edifici original de l'arsenal amb les dues naus amb què es va ampliar a començament del segle XX.

Els vint-i-vuit bustos representen personatges molt diversos. No va ser una tria de personalitats que tinguessin un clar significat patriòtic, a més de valors literaris o artístics, com la feta per als bustos dels Jocs Florals escampats uns anys abans pel recinte del Parc de la Ciutadella. Va ser simplement una tria de figures medievals de relleu i de pintors, escultors, gravadors, escenògrafs i arquitectes dels segles XVIII i XIX que es tenia en gran consideració quan es va fer l'ampliació de l'edifici, encara que el temps n'hagi situat alguns en un discretíssim tercer pla. Tot i així, la llista és molt representativa dels plantejaments vigents en la política municipal d'aquell moment. Reivindicar les glòries artístiques i culturals del passat era una manera d'afermar-se amb un segell propi sense anar gaire més enllà.

Tanmateix, hi van col·locar algun personatge amb una clara intencionalitat política. És el cas de Ferdinando Galli da Bibbiena, artista italià que va venir a Barcelona el 1708, en plena guerra de Successió, per supervisar els aspectes decoratius del casament del pretendent Carles d'Àustria, l'1 d'agost d'aquell any a la catedral de Barcelona. Bibbiena es va quedar aquí fins el 1711, any en què tornà al seu país en ser coronat Carles com a emperador del Sacre Imperi Romanogermànic. No va tornar mai més i la seva incidència en l'activitat artística catalana no fou gaire important, però dedicar-li un bust al palau de la Ciutadella va ser una manera molt discreta per part de l'Ajuntament barceloní de fer un pronunciament austriacista en temps de monarquia borbònica.

Els altres bustos no tenen cap significació política especial. Els artistes gòtics que hi ha són: Lluís Dalmau, autor del retaule dels consellers; Lluís Borrassà, pintor de retaules del s. XV; Jaume Ferrer Bassa, pintor del segle XIV; els Vergós, una nissaga de pintors catalans dels segles XV i XVI, i el ja esmentat i fantasmagòric mestre Alfons.

Del segle XVIII hi ha: Pere Pasqual Moles, gravador valencià; Pere Pau Montanya, pintor; Nicolau Travé, escultor; Manuel Tramulles Roig, pintor i gravador; Josep Bernat Flaugier, pintor provençal establert a Catalunya; Antoni Viladomat, pintor, i Ramon Amadeu, ja a cavall del segle XIX.

Tots els altres personatges que tenen bust a la façana del parc de la Ciutadella són del segle XIX. Molts d'ells van ser professors de l'escola de Llotja, la qual cosa posa en evidència un cert corporativisme i amiguisme dels membres de la Junta de Museus que van fer la tria. Hi ha bustos dels pintors Benet Mercadé i Fàbrega, Josep Lluís Pellicer Fenyé, Salvador Mayol, Marià Fortuny i Marsal, Vicent Rodés i Aries, valencià, Joaquim Vayreda i Vila, de l'escola d'Olot, Francesc Soler Rovirosa i les nissagues dels Planella i els Rigalt; dels arquitectes Joan Soler Faneca i Elies Rogent; dels escultors Jeroni Sunyol i Damià Campeny i Estrany, i del gravador Blai Amatller Rotllan.

Cal dir que les extenses nissagues dels Vergós i dels Planella són representades, lògicament, per un sol bust, que ara es fa difícil dir si correspon a algun dels membres de la nissaga o bé és una figura irreal que els simbolitza a tots. Sigui com sigui, en les inscripcions al peu dels tres bustos només s'hi fa constar el cognom, cosa que fa pensar que es volia al·ludir a tots ells i no a un de concret. Reforça aquesta teoria el fet que

una altra nissaga, la dels Rigalt, sí que està clarament especificada, amb un bust dedicat a Lluís i un altre a Pau.

Una altra curiositat és la relativa al bust de Joaquim Vayreda, que és una còpia quasi exacta del que Manuel Fuxà va fer el 1915, és a dir a la mateixa època, i que està posat sobre un pedestal en un altre lloc del parc de la Ciutadella. Està signat per Josep Canals Vintró, escultor de segona fila de qui se sap molt poca cosa. Probablement devia ser un treballador del taller de Manuel Fuxà i aquest li traspassà l'encàrrec, i li va permetre, contra el que és habitual entre els escultors de renom, que signés la còpia.

També resulta curiós que Agapit Vallmitjana signi el bust de Campeny, que ja havia mort (el 1905) quan es van encarregar i fer els bustos. Probablement el devia fer el seu germà Venanci, tal com havia passat en altres obres en què és difícil distingir l'autoria d'un i altre, ja que treballaven junts, i per alguna raó va decidir posar-hi la signatura del seu germà. El bust de Flaugier i el dels Planella el signen conjuntament uns altres germans escultors que treballaven plegats, Miquel i Lluçia Oslé.

L'estat de conservació dels bustos és divers. El fet que es trobin en fornícules facilita que els coloms i altres ocells facin niu entre l'escultura i el fons de la fornícula, i això no es pot evitar ni posant-hi obstacles de filferro. Els encarregats del manteniment de l'edifici vetllen perquè, almenys els de la façana principal, es conservin força nets. Però els de la part que queda dintre del recinte del zoo es troben en un estat lamentable.

Donem a continuació la relació de les figures representades i, entre parèntesis i amb el cognom en primer lloc, l'autor de cada bust. Hem completat tant els noms de les figures com els dels autors, ja que en els pedestals consten de manera abreujada. Estan relacionats en el mateix ordre que estan posats, mantenint les agrupacions en dos o tres per sectors, començant a l'extrem esquerre de la façana principal i anant d'esquerra a dreta. La porta principal queda situada entre els bustos de Pere Pasqual Moles i Manuel Tramulles.

Façana SW (principal, encarada al Llobregat)

Nicolau Travé (Pradell Pujol, Damià), Blai Amatller Rotllan (Carreras, Joan), Lluís Dalmau (Nogués Garcia, Anselm).

En terrassa interior, encarats a mar: Pere Pau Montanya (Fuxà Leal, Manuel), Pere Pasqual Moles (Soler Forcada, Josep).

En terrassa interior, encarats a muntanya: Manuel Tramulles Roig (Reynés Gurguí, Josep), els Vergós: Jaume, Francesc, Pau, Rafael... (Renart Garcia, Dionís).

Josep Lluís Pellicer Fenyé (Gargallo, Pau), Salvador Mayol (Alentorn, Eduard Batiste), Marià Fortuny (Parera Saurina, Antoni).

Façana SE (lateral dret, cara a mar)

Josep Bernat Flaugier (Oslé, Miquel i Llucià), Vicent Rodés (Centelles, Joan).

Elies Rogent (Fuxà Leal, Manuel), Antoni Viladomat (Reynés Gurguí, Josep).

Façana NE (posterior, cara al Besós)

Jeroni Sunyol (Parera Saurina, Antoni), Jaume Ferrer Bassa (Carbonell Huguet, Pere), Joaquim Vayreda (Canalias Vintró, Josep).

En terrassa interior, encarats a muntanya: Pau Rigalt (Clarassó, Enric), Lluís Borrassà (Carbonell, Pere).

En terrassa interior, encarats a mar: Ramon Amadeu (Smith, Ismael), Damià Campeny (Vallmitjana, Agapit).

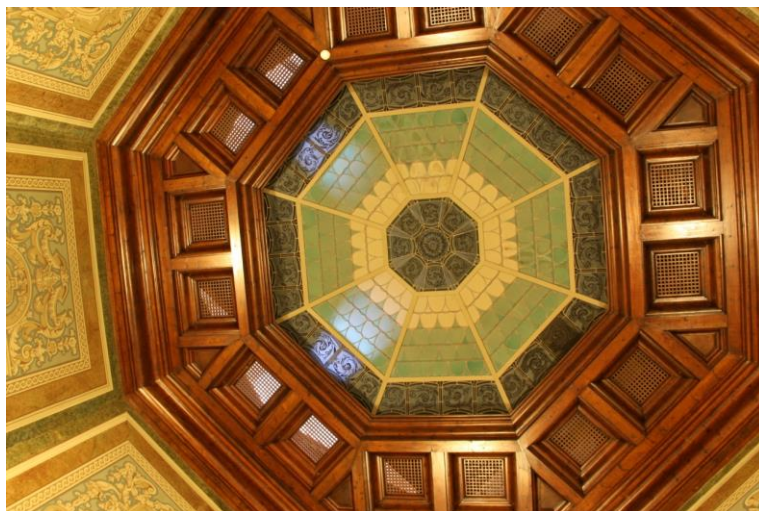
Ferdinando Galli da Bibbiena (Atché, Rafael), el mestre Alfonso (Montserrat Portella, Josep), els Planella: Gabriel, Bonaventura, Joaquim, Ramon, Joan, Josep, Francesc, Nicolau... (Oslé, Miquel i Llucià).

Façana NW (lateral esquerre, cara a muntanya)

Lluís Rigalt (Vallmitjana, Venanci), Francesc Soler Roviroso (Carcassó Font, Josep).

Benet Mercadé (Vallmitjana, Venanci), Joan Soler Faneca (Alsina Amils, Antoni).

2. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Títol: Claraboia de la cúpula del creuer central

Autor: Pere Falqués, arquitecte

Data de realització: 1889–1900

Material: Fusta i vidre

Descripció de l'obra: Creuer central de l'edifici del Palau del Parlament, de forma octogonal i coronat per una cúpula coberta interiorment per una claraboia de fusta i vidre. És un dels elements arquitectònics més representatius de l'edifici i va ser restaurat l'any 1984.

Breu notícia de l'autor: Pere Falqués i Urpí (1850-1916) havia obtingut el títol d'arquitecte a Madrid l'any 1873. Contemporani de Gaudí i de Domènech i Montaner, no va assolir el prestigi d'aquests. Es mantingué fidel a l'arquitectura acadèmica de final de segle, derivada de l'Òpera de París de Garnier. En són prova la reforma de l'arsenal de la Ciutadella, la tinència d'alcaldia, a la cantonada dels carrers del Bruc i d'Aragó, el palau del marquès de Camps, al carrer de la Canuda, i el projecte de reforma del Liceu. Com a urbanista se li deuen la rambla del Poblenou i un projecte per a la plaça de Catalunya, guanyat però no dut a terme. També tingué un paper important en la traça de la Via Laietana a través del teixit de la ciutat vella. Només en obres secundàries intentà adaptar-se a l'estil modernista. En són exemple els fanals del passeig de Gràcia.

El setembre de l'any 1889 va dirigir les obres de conversió de l'antic arsenal de la Ciutadella en palau reial, com a arquitecte municipal de Barcelona. Aquestes obres van donar a l'interior del vell arsenal l'aspecte que té actualment.

3. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Ref. de la imatge: "Cúpula exterior del Parlament", Parlament de Catalunya (Francesc Català Roca), id.: 56729

Títol: Cúpula central

Autor: Pere Falqués, arquitecte

Descripció de l'obra: La cúpula central, que cobreix l'octàgon del primer pis, és l'element dominant de l'exterior projectat el segle XVIII. El coronament superior i els de les mansardes són mostra d'un tema típic de l'enginyeria militar de l'època: la monumentalització de la granada d'artilleria.

La cúpula va ser rehabilitada l'any 1984.

4. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Ref. de la imatge: "Esgrafiats de la façana", Parlament de Catalunya (Josep Lluís Navarro Martí), id.: 79910

Títol: Esgrafiats noucentistes

Autor: Pere Falqués

Descripció de l'obra: Els esgrafiats noucentistes serveixen de basament a les mansardes i les cornises amb mascarons del segle XVIII.

5. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Ref. de la imatge: "Porta principal", Parlament de Catalunya (Josep Lluís Navarro Martí), id.: 79498

Títol: Porta principal d'entrada al Parlament

Autor: Pere Falqués

Descripció de l'obra: Conjunt de la porta principal d'entrada al Palau del Parlament, en què són remarcables les combinacions de la fusta amb les ornamentacions del metall, característiques de l'autor, l'arquitecte Pere Falqués.

6. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Ref. de la imatge: "Sostre del despatx de Secretaria General", Parlament de Catalunya (Francesc Català Roca), id.: 56601

Títol: Sostre de la planta noble

Autor: Pere Falqués

Descripció de l'obra: Els sostres de la planta noble del palau són una de les aportacions més originals de Pere Falqués a la sumptuositat interior de l'edifici. El seu conjunt mostra la combinació de materials que els caracteritza: fusta, metalls i marbre.

7. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Ref. de la imatge: "Detall del sostre de la sala 2", Parlament de Catalunya (Francesc Català Roca), id.: 56609

Títol: Sostre de la planta noble

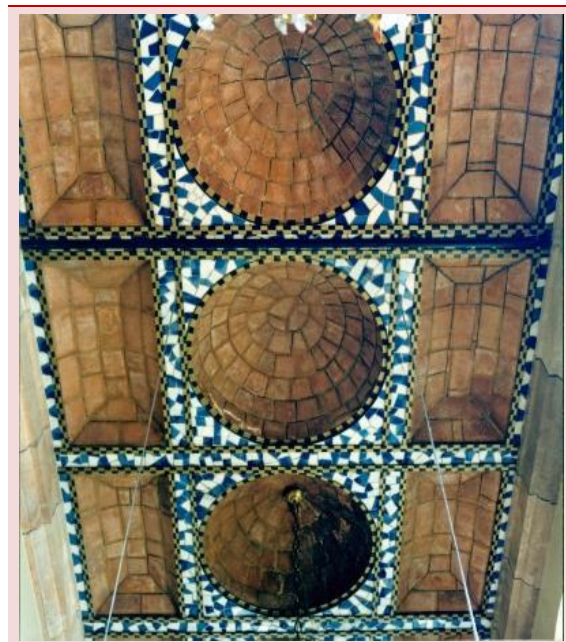
Autor: Pere Falqués

Descripció de l'obra: Falqués va considerar els sostres una obra de creació individualitzada. Així, va mostrar en la varietat de cadascun d'aquests elements una gran fecunditat creativa.

8. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Ref. de la imatge: "Sostre dels despatxos del Gabinet de presidència", Parlament de Catalunya (Francesc Català Roca), id.: 56631



Ref. de la imatge: "Sostre de la sala d'espera del Gabinet de presidència" Parlament de Catalunya (Francesc Català Roca), id.: 56649

Títol: Sostres de la planta noble

Autor: Pere Falqués

Descripció de l'obra: Les cobertes de les dependències ocupades pels serveis de presidència, que evocuen els sostres de revoltons, les voltes de mocador i els casquets esfèrics, serviren a Falqués per monumentalitzar l'obra de rajola vista, com un homenatge al bon ofici dels paletes catalans.

9. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Ref. de la imatge: "Sostre de la sala 4", Parlament de Catalunya (Francesc Català Roca), id: 56599

Títol: Sostre de la sala 4, planta noble

Autor: Pere Falqués

Descripció de l'obra: Aquest sostre mostra la gran capacitat inventiva de l'arquitecte. Falqués va arribar a convertir en veritables joies les bigues industrials de ferro.

10. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Ref. de la imatge: "Ull de bou de l'hemicicle", Parlament de Catalunya (Josep Lluís Navarro), id.: 80331

Títol: Ovals del Saló de Sessions

Autor: Santiago Marco

Data de realització: 1933

Descripció de l'obra: Ulls de bou oberts a la part alta dels murs del Saló de Sessions del Parlament per on entra la llum natural. La decoració dels vidres empra temes vegetals clàssics, d'acord amb l'estil de l'arquitectura.

L'any 1933, s'arranjà el Saló de Sessions (abans, Saló del Tron projectat per l'arquitecte Pere Falqués i Urpí). El responsable de la direcció va ser Santiago Marco, una de les personalitats més atractives en el camp de les arts decoratives a Catalunya.

A la part superior del parament, Marco va obrir deu ulls de bou el·líptics, els quals estableixen una certa continuïtat i coherència decorativa amb els ovals existents a les tribunes del Saló de Sessions i les obertures de la sala dels passos perduts.

11. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA

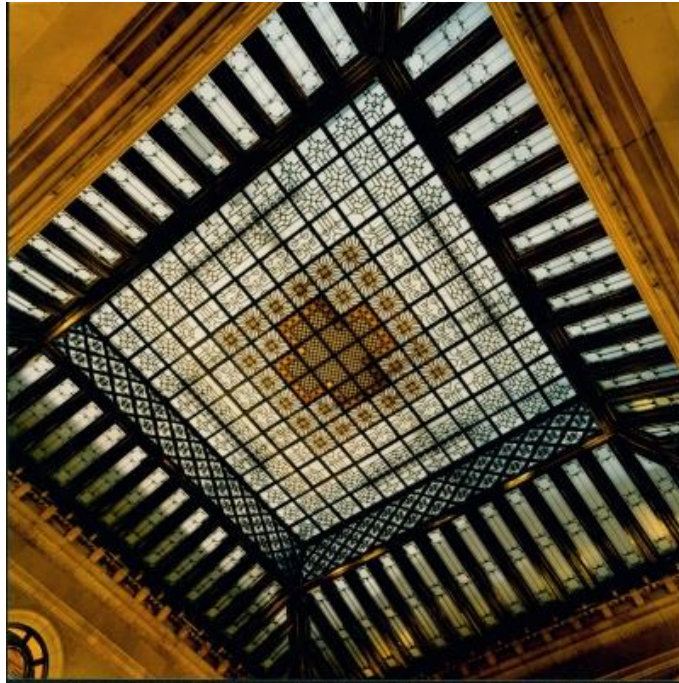


Ref. de la imatge: "Detall de la barana de l'escala que es troba a la tribuna de la Mesa", Parlament de Catalunya (Francesc Català Roca), id.: 56547

Títol: Barana de l'escala d'accés a la taula presidencial del Saló de Sessions

Autor: Santiago Marco

12. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Ref. de la imatge: "Claraboia de la planta noble", Parlament de Catalunya (Francesc Català Roca), id.: 56645

Títol: Claraboia de l'escala d'honor

Autor: Pere Falqués

Data de realització: 1889-1900

Descripció de l'obra: L'arquitecte Pere Falqués convertí el primer pati de la dreta en una escala d'honor, feta de marbre, que ocupa un quadrat de 20 m x 20 m. Va cobrir aquest espai amb una extraordinària claraboia de ferro forjat i vidres decorats.

**13. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL
PARLAMENT DE CATALUNYA**



Ref. de la imatge: "Panoràmica de la sala auditori", Parlament de Catalunya (Josep Lluís Navarro), id.: 79359

Títol: Claraboia de l'Auditori

Autor: André Ricard i Casanovas

Data de realització: 2003

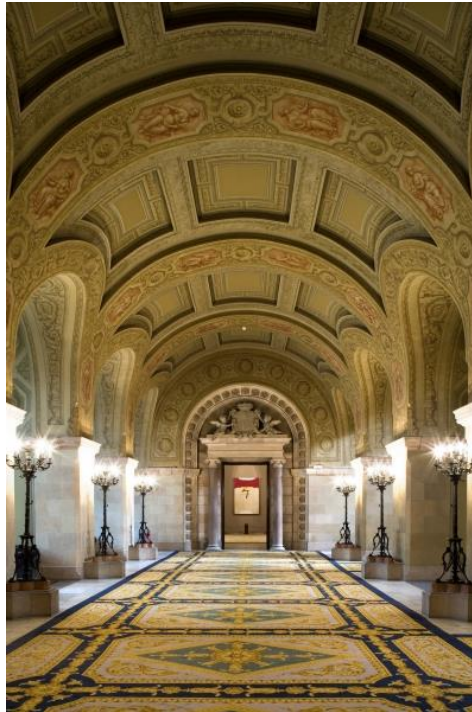
Descripció de l'obra: Coberta amb una cúpula de vidre tallat, obra d'André Ricard, que incorpora al centre l'escut de la Generalitat.

14. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Descripció de l'obra: Terra de l'Auditori amb la rèplica de l'escut de la Generalitat de la claraboia de la mateixa sala.

15.FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL PARLAMENT DE CATALUNYA



Ref. de la imatge: "Vista panoràmica del Saló dels Canelobres", Parlament de Catalunya (Josep Lluís Navarro), id.: 79206

Títol: Saló dels Canelobres, vestíbul d'honor del primer pis (passadís dels canelobres)

Autor: Pere Falqués

Descripció de l'obra: El vestíbul d'honor del primer pis, o Saló dels Canelobres, presenta una decoració mural en grisalla i figures al·legòriques en sanguina, ornamentació típica de les parets i els sostres dels salons neoclàssics. Aquestes figures al·legòriques corresponen a l'obra de Josep Pey (1932) sota la direcció de Pere Falqués. Després del saqueig del 1939-1945, els canelobres han estat retrobats, restaurats i novament instal·lats al lloc que ocupaven els anys trenta.

Damunt la porta que comunica aquest vestíbul amb l'octàgon central, hi ha els escuts de la monarquia borbònica i de la ciutat de Barcelona, entrecavalcats i presentats per dos *putti*. En època republicana, els escuts van ser coberts per l'escut de Catalunya, i després de la Guerra Civil foren tapiats. La restauració actual els ha recuperat.

**16. FITXA D'ELEMENTS DE VALOR HISTÒRIC I ARTÍSTIC DE L'EDIFICI DEL
PARLAMENT DE CATALUNYA**



Títol: Escut institucional de Catalunya de la façana principal del Palau del Parlament

Descripció: Adaptació geomètrica de l'escut institucional de Catalunya, que cobreix la part central de l'escut d'armes de Felip V

Material: pedra artificial

Data de realització: 2012